

Norbert F. Čapek:

SAMOTA V SPOLEČNOSTI.

Lidé se rodí více neb méně společenští. A rodí se také samotáři. Snad každý člověk je jinak společenský. Někdo má rád společnost pro společnost, a jiný zaujímá uvnitř v sobě dosti chladný poměr k druhým lidem, a přece jejich společnost vyhledává, protože jen ve společnosti a skrze lidi může některé své potřeby ukojit. Někdo rád nějak vládne, nebo má velkou tížádnost, kterou jen ve společnosti může uplatnit. Někdo jiný má pohnutky zisťné a někdo jiný umělecké. Někdo má dlouhou chvíli a chce ji zabít ve společnosti.

Samota i společnost ovlivňují charakter. Kdo neumí snášet samotu, je právě tak malý, jako ten, kdo neumí se společností cítit. Samota a společnost jsou dva póly, které se nacházejí v každém člověku. A náš charakter je podle toho harmonický, nebo disharmonický, jak umíme tyto dva póly spojit. Také blaženost a trápení závisí u velké míře od toho, jak umíme snášet samotu, jaký je náš poměr k společnosti a jak umíme obě tyto stránky lidského života zladit.

Proč někteří lidé hledají společnost? Protože sami sobě jsou nudní. Nevědí, co sami se sebou udělat. Sami sebe nejtíží snášejí. Je jim smutno o samotě. Jsou vnitřně nesamostatní. Stále hledají nějaké doplnění. Anebo si všimneme, co také někteří lidé rozumí pod společností a jak jejich společenskost je právě tak chudá, jako jejich samota.

Společností, které zejí prázdnotou a samotou, je několik tisíc druhů. Vždyť jsou spolky, do kterých hlavní podmínkou k přijetí je, aby člověk měl nejméně sto kilo váhy. Nebo jsou společnosti, jejichž základním pojítkem je závodění ve vysokém kumštu, jak pomalu některý z nich, nebo jak rychle dovede vykourit doutník.

Některé společnosti jsou doslova stolními společnostmi. Smysl jejich sejití je v tom, že sedí kolem stolu, jen občas na druhého se podívají a jestli někomu nějaká hloupost napadne, tak ji dá k dobrému.

Mnohé lidi vedou do společnosti jen ohledy, aby se neřeklo. Anebo také, aby se řeklo, že tam byl. Nejvíce lidí přivádí ohledy dohromady, ale také oddělují. A také bezohlednost svádí lidi dohromady. Oni se sejdou, aby tam někoho sjezdili, nebo proti někomu se spikli, anebo někoho náležitě očernili.

Průměrná česká společnost není horší než mnohé jiné, ale to nikdo neupřesní, že kdyby se nějakým způsobem dalo zjistit, kde se nejlépe daří zdvořilostním frázím a pokryteckým poklonám, že bychom v tomto mistrovství světa jistě nebyli na místě nejposlednějším. Bude to velká doba, až u nás přestanou kvést zdvořilostní fráze a prosté slovo úcty, prostý pozdrav a prosté, upřímné oslovení zatlačí navždy komediantské poklonkování.

Je až neuvěřitelné, jakou oběť na charakteru přináší někteří lidé společnosti. Oni se dovedou rozčísňovat na dvě polovičky. Jednou polovičkou se rozplývají úsměvy, frázemi, poklonkami a zdvořilostkami, takže se podobají nádobě naplněné omamnou sladkostí, která jde od úst k ústům, jako by chtěla říci: Lidičky vypijte si mne, polkněte si mne, anebo si mne odnešte, jsem Váš, celý Váš. Ale kdybychom tento povrch dovedli nějak oddělit od druhého, tak řečeno sloupnout tuto pokrývku, nahlédli bychom do prázdné prohlubně, kde ani jiskérky není z toho, co by ozářit a oživit mohlo některou z oněch zdvořilostních frází.

Některým dávají titul — lev společnosti. Kdybychom však nějakými tajnými dvířky mohli vniknout do jeho duše, viděli bychom v koutě skrčeného žebráka a zbabělce. Čím je společnost povrchnější a čím více v ní platí lesklá fráze, tím snadněji tací hrdinové v ní zdomácnují.

Samota bývá v každé společnosti a nějaká společnost v každé samotě. Jenže vlaštovce bude vždy milejší vlaštovka než kterýkoli jiný pták. Dítě, ať má sebe radši společnost dospělých, je-li normální, bude nejšťastnější v společnosti dětí. Člověk se smýšlením středověkým, bude mezi lidmi na úrovni dvacátého století osamocen. Chudý cítí samotu mezi bohatými, ustrašený mezi smělymi a smutný mezi veselými.

Čím je člověk tuctovější a stádovější, tím více nachází společníků a samota mu bývá buď neznámá, nebo nesnesitelná. — A naopak, čím více člověk se vzdálil smýšlení davovému, čím širší jeho rozhled a čím vyšší úroveň, tím méně nachází společníků a tím více bývá odkázán sám na sebe.

Největší mužové, kteří kdy žili, byli nejosamělejší, byť sebe víc jim svět děkoval. Archimedes a Newton byli samotáři, stranili se lidí, ale kdyby bývali veselými společníky mnohých, kdyby bývali viděni v každém klubu a při každé legraci, svět by byl nesmírně chudší o jejich obsáhlé objevy v exaktních vědách.

Z historie je známo velmi mnoho příkladů, jak nejjemnější duchové, kteří svět oslňovali svým věděním, stranili se společnosti, nebo se považovali za neschopné a mrzácké společníky, a pokud jejich velká láska k lidstvu se projevila, dělo se tak řečeno symbolem oddanosti k jednomu, nebo několika málo lidem.

Je známo, že slavný Dante nebýval zván k hostinám, a je známo, že Kolumbus neobjevil jen Ameriku, ale objevil také, že není na světě ostrova tak osamělého, jakým byl on sám. Osamělým

člověkem byl i slavný Michal Angelo. Myslím, že trochu znám Masaryka a vysoce cením jeho velké zásluhy pro lidskou společnost. Vím, jak mnoho významných lidí se mu již poklonilo, ale jsem přesvědčen, že je v republice sotva tucet lidí, kteří tolik jako on byli poznali samotu v společnosti, třeba i v té nejskvělejší, ba právě v té nejskvělejší.

Slavný Emerson, který svými spisy tolik ovlivnil lidskou společnost, napsal: „Nemohu jít do domu svých nejbližších příbuzných, protože nechci být sám.“ Jindy řekl, že je třeba brát lidi v malých dávkách. Emerson také řekl, že je to vždy velký okamžik, když se v naší bráně objeví člověk velkých osobních kvalit.

Malé duši však je téměř nemožno vidět a ještě méně pochopit a snést velkou duši, protože velká duše mívá v sobě jiné měřítko věcí, lidí a poměrů. Velcí lidé s velkými sympatiemi byli příliš často poníženi pro přílišnou důvěrnost k lidem malým. Jejich nejlepší projevy byly třeba překrouceny. A protože za každým světlem je také stín, jejich stíny byly často povýšeny na strašáky a stvůry. I v těch nejdokonaleji zařízených kuchyních objeví se občas odpadky a někteří lidé pro nic jiného nemají oči a nic jiného nevezmou do úst, než co se někde vyhodí, aby si z toho udělali plné kotle pomluvačné polívky.

Díváme-li se na lidi zdaleka, podobají se mléčné dráze, anebo světelným mlhovinám na obloze. Jedno světlo je spojuje a zdá se jako by si byli velmi blízcí. Ale díváme-li se dalekohledem, vidíme, že ty zdánlivě blízké světelné body jsou světy daleko od sebe vzdálené.

Myslím, kdyby Bůh byl osobou jako my a při tom tak povýšený, jako žádný, že by pocítoval největší myslitelnou samotu. Jen tím, že je ve všech a ve všem, uniká samotě, a jen tím, že všade a ve všem ponechává si odstup od všeho, zůstává pro nás věčně zahaleným tajemstvím.

Vznešený člověk si nikdy tolik nežadá, jako když se snižuje k tuctovosti a stádovosti jenom aby se zalíbil. On tím sebe ztrácí a ničeho nezískává než pochybnou slávu, která, stojí-li on skutečně vysoko, má v jeho nitru jen význam dýmu a páry.

Jak už řečeno, člověk má v sobě dva póly, samotu a společnost. Člověk je Bůh v malém, chtěl by všade být, ale na mnohých místech chtěl by býti neviděn, jako Bůh. V tom je naše nedostatečnost, že nedovedeme býti vždy sami, když chceme, že neradi snášíme samotu, jsme-li společenšší, a býváme neohrabaní v společnosti, jsme-li samotáři.

Nikdy jsem nezažil blaženější okamžik, pokud se týká samoty v společnosti, jako když ve vlaku o mně začali hovořit a já se k tomu mohl přidat, aniž bych byl poznán, že jsem to já, o kterém se hovoří.

Myslím, že v každém z nás je trochu té božské touhy po samotě v společnosti. Vlastně touhy po svobodě. Lidé bývají příliš na-

klonění toho druhého si nějak osvojit a podmanit, aby byl a žil, mluvil a jednal podle jejich šablon. Avšak v naší božské přirozenosti je bezměrná touha po svobodě. Podobá se stromu. On vyrůstá ze společné pudy, jako všechny stromy, ale svými větvíčkami hledá prostor a svobodu pro každý svůj lísteček. Tak člověk, jak nešťastný by byl, kdyby ani myslet nesměl svobodně, kdyby tu nějaká censura byla, která by jeho myšlenky vystavovala na soud, či vlastně k posouzení všem hloupým i chytrým.

I člověk nejvíc společenský má v sobě místečko, kde chce být sám svůj, kam nechce, aby mu někdo sahal. Znal jsem dva muže, měli se náramně rádi, stýskalo se jim, když jeden den se neviděli, ale když spolu seděli, třeba hodinu i dvě, sotva na sebe promluvíli. Spjoval je blažený pocit společnosti a okoušeli blažený pocit samoty.

Jak chudá to musí být společnost, v které si dovedli všechno povědít, co cítí a co mají na srdci. A jaká to musí být prázdná samota, v které nezazvoní a nezajásá vzpomínka aspoň na jednu duši, která nám symbolisuje celý svět.

Mluvím stále o společnosti. Nuž, co je vlastně společnost. U někoho přestává s jedním, dvěma lidmi. U jiného s desíti, patnácti, a snad jsou lidé, kteří mohou mluvit o stech ne-li tisících. Konečně nemá-li ta společnost být něco velmi povrchního a mělkého, musí být odstupňována. A čím je společnost větší, tím více musí člověk být obrněný, aby v ní sám sebe neztratil. Čím větší společnost, tím více je třeba té samoty, kterou nutno s sebou přinést. Neboť nic není trapnějšího, jako když člověk v společnosti ztrácí sebe, právě tak, jako když v samotě ztrácí smysl pro společnost. Je důležité se znát, s jakým odstupem dovedeme někoho mítí rádi. Někteří lidé jsou si velkými přáteli, dokud zůstávají od sebe nejméně padesát kilometrů.

Čím méně má někdo úcty k osobě a soukromí a vkusu a přesvědčení druhého člověka, tím horším je společníkem pro blízkou vzdálenost.

Lidé se liší svými povahami, jako diamant a bláto. A jako by těžko bylo zasadit diamant do prstenu z bláta, byť i suchého, tak by těžko bylo úzké přátelství lidí, kteří se příliš od sebe liší.

Vyšší kultura od nás vyžaduje, abychom byli přáteli všech lidí, usilovali o vzdělání a povznesení všech. Ale není každému dáno, aby s každým mohl s požitkem bydlet pod jednou střechou a tím méně uzavíratí s ním přátelství. Někomu se líbí špinavá hospoda. Čím je v ní více kouře a zápachu a hluku, tím tam sedí spokojeněji. Viděl jsem v Praze i na venkově krámy, v kterých vše bylo zalité špinou, a se špinavýma rukama brány nezabalené pokrmy a prodávány zákazníkům, kteří ovšem ani ve snu netušili, co milionů mikrobů a často velmi škodlivých, dostali přidáno k tomu kousku chleba, který jim byl odkrojen, anebo salámu, který odnášeli.

Nic tak nerozdvojuje přátele a společnost, jako pomlouvání. A jak snadno se stává, že lidé sobě blízcí se rozejdou, aniž by třeba ta druhá strana za celý život poznala pravou příčinu rozejtí. Někdo mezi ně vrazil klín pomluvy, anebo se jeden z nich na něčem urazil, aniž ten druhý si toho byl vědom.

Myslím, že to byl Schopenhauer, který jednou porovnal lidskou společnost k dikobrazům, kterážto zvířátka, jak známo, mají velmi tvrdé a špičaté ostny. Když těmto dikobrazům byla zima a také pud společenský působil, přiblížili se k sobě tak, že se na sebe tiskli. Ale při tom se popíchali. Zas se rozběhli, rozzlobeni, a nechtěli o sobě vědět. Později však tytéž staré příčiny vedly k novému sblížení. Jenže byli teď opatrnější. Trochu méně se k sobě přiblížili. Avšak někteří vrtilové přece jen to pokazili a druhé popíchali, byl z toho neklid a nové rozejtí. Tak se k sobě přibližovali a zase od sebe oddalovali, až vynášeli, v jaké vzdálenosti by asi mohli od sebe žít, aniž by se popíchali a přece se také zahráli a společensky pobavili. To je obraz lidské společnosti. A ideální společnost je ta, která co nejlépe dovede spojit svobodu jednotlivce s bratrstvím.

I zde platí poučení velikého mistra Ježíše, který řekl: Buďte dokonalými, jako Otec váš nebeský. Nemůžeme si myslet Boha dost blízkého, a přece jak vzdáleným je mnohým, ačkoli je jim bližší než dech a tlukot srdce. Myslím, že i Bůh žije odstupňovaně. Jako ten paprsek sluníčka, nic neodpírá ze své krásy, svého jasu a své hřejivosti nikomu, ani tomu blátu. A přece jaký je jiný v diamantu, anebo v zářícím oku přítele!

Ať je to samota, ať společnost, je potřeba, abychom vše zasazovali do rámce věčnosti, abychom to lokálně zemské sblížili s tím kosmickým. Jak docela jiná je moje samota u vědomí, že jsem synem nebo dcerou věčnosti, že jsem spoluobčanem bytostí na všech světech celého vesmíru — než kdybych stál zoufalý nad hrobem svých časných nadějí a nad zklamaným přátelstvím jednoho, nebo padesáti, a říkal si: Pro mne už žádná hvězda nesvítí, pro mne už žádná růže nekvete a pro mne už v celém vesmíru nikdy žádné srdce nebude bít.

A také společnost, zasazená do rámce kosmického, má docela jinou barvu a jiné hodnocení, než když bych si řekl: Tohle je společnost, která se zítra může rozpadnout. Tohle jsou přátelé, kteří by mne mohli zapřít a zradit a už by mi nikdo nevěřil.

V rámci věčnosti tak mnohé nebolí, co zde bolívá, tak mnohé vybledne, co zde oslňuje, tak mnohý se scvrká, který se povyšuje a tak mnohé radostné překvapení může nastati.

Je-li život žitý v rámci věčnosti, hodnotíme své přátele a hodnotíme každou společnost podle toho, co nám mohou dátí trvalého, a také čím nám oni jsou sub specie aeternitatis: pod zorným úhlem věčnosti.

UNITÁŘSTVÍ A VÁLKA.

Unitáři vždy a všude byli naprosto rozhodnými odpůrci války, odedávna ukazující na její bestialitu, nespravedlnost, která je v nejhlubším rozporu se vším, co v člověku a lidské společnosti nese stopy božství a křesťanství v duchu Ježíšově. Celé světové dějiny unitářského hnutí nesou doklady o tomto stanovisku. (Viz historická část spisu Čapek-Hašpl-Šíma: *Tvůrčí náboženství*.) V dějinách českého unitářství a jeho předchůdců potvrdilo se toto stanovisko neméně jasně. Již bogumilství (šířené u nás už před křesťanstvím západním), které mělo znaky unitářství, vystupovalo jako odpůrce a nepřítel války. (Viz pisatelova studie: „Nejstarší předchůdcové čs. unitářství“, revue *Cesty a cíle* r. XIV., str. 106). Také pikharti a adamité, mezi nimiž byly skupiny blízké unitářským názorům, rozcházeli se s husity v otázce války. Nejvýrazněji toto stanovisko vyjádřila unitářská „seкта“ doby josefinské, t. zv. deisté. Sympatizující s hesly francouzské revoluce: Volnost, rovnost, bratrství, odmítali poddanství a válku s naprostou rozhodností. (Viz pisatelova studie: „Deisti“, předchůdcové čs. unitářství, str. 5 a n.) Nejtrvalejším vyjádřením tohoto vztahu unitářství k válce bylo zřízení Svazu pro přátelství a mír mezi národy prostřednictvím církví, který vytrvalou prací v souhlase s ideologií Svazu národů připravuje půdu pro mír. Unitáři byli iniciátoři a jsou vůdci v tomto hnutí.

Naproti tomu jsou unitáři přísnými realisty v ohledu potřeby armády a v otázce trvalého míru. Právě práce zmíněného Svazu počítá s tím, že pro mír mezi národy je třeba vychovávat, dlouho vychovávat. Jsou si totiž vědomi, že otázka míru není jen otázkou ozbrojení, ale také otázkou míru v nitru lidstva. Jsou si totiž plně vědomi sociologického poznatku, že každý jev kultury, tedy i mír má předpoklady subjektivní a objektivní. Nepřeceňuje ani tu ani onu stránku, ale za svůj úkol považuje stránku vnitřní, vycházející pak z dalšího poznatku, že kulturní hodnoty nelze šířit činností protikulturní, válkou, jsou přesvědčeni, že nestačí proti brannému násilí duch pasivity. Kulturní hodnoty nelze vojensky šířit, ale je dosud nutno je touto cestou bránit. A v tom se odlišují unitáři i od těch, z nichž se historicky vyvinuli, totiž z pravověrných vyznavačů bible. Tito vyznavači, jsou-li upřímní a důslední, opravdu těžko mohou dojít k jiným závěrům než došel Tolstoj: „Kdo tě udeří v jednu líc, nastav jemu i druhou“, do všech důsledků obrany osobní i celonárodní. Unitáři nepovažují bibli za jediné, ukončené a na vždy platné zjevení pravdy boží a tudíž nepovažují ani Ježíšovy příkazy pasivity za závazné. Jsou odpůrci války, jejich duchu odporuje jakýkoliv militarismus, ale za to ani na okamžik nejsou svým vyznáním uvedeni v pochybnost o správnosti hájiti kulturní hodnoty proti barbarskému a reakčnímu násilí.

Americký prezident se řadou svých unitářských rádčů stál v čele velké války, která byla svedena, aby byla zachráněna ohromná kulturní hodnota: zrušení otroctví. Josefinští unitáři r. 1783 a 1784 brannou silou proti žoldněřům hájili své sociální a náboženské svobody na Novohradecku. Československá náboženská společnost unitářská má ve svém středu velké množství legionářů a její přednosta duchovní správy byl organisátorem dobrovolců v Americe, kteří šli bojovat za velikou kulturní hodnotu československého lidu za svobodu a samostatnost.

Bude-li dnes či zítra válka, bude to pro náš stát a národ válka obrany samostatnosti, kulturní i politické svobody, obrany demokracie, tedy hodnot, které každému unitářsky smýšlejícímu člověku jsou přímo bytostnými hodnotami. Proto nebude nejmenšího rozporu tradice našeho náboženství a služby, k nimž nás povolá naše vlast. Náš stát bude bojovat o svobodu politickou, lidé hlásící se k směrům svobodného křesťanství budou však s ním zároveň bojovat o svobodu náboženskou a spravedlnost sociální. Boj proti otroctví je pro nás bojem nesporným a oprávněným. Třeba bychom plakali nad vraždícím se lidstvem; to co lidstvo božského dosáhlo, má větší cenu než život jedince. Za svobodu a pokrok až do poslední kapky krve . . .

S. K ř e m e n o v á :

CREDO MODERNÍHO ČLOVĚKA.

(Poznámky k úvaze)

Nechceme tvořit nějaké sektářské dílo. Pokoušíme se toliko dát formu našemu pojmu víry, která by netvořila nějakou ohradu. Každý má svobodnou volbu, aby velkou skutečnost, která tvoří předmět naší víry, podložil symboly, které odpovídají jeho víře. Požadujeme však pro sebe tutéž svobodu a jsme přesvědčeni, že není v moci žádného, vyloučiti nás z tohoto neviditelného společenství, jež není ničím ohraničeno a kde v upřímné a odvážné touze po pravdě, ve svobodném hledání, častokrát tak bolestném, seskupují se všichni ti, kteří hledají nebo již žijí v přímém spojení s Nejvyšším a hlásají prvenství Ducha.

Shrnula bych credo moderního člověka v tyto věty:

Věřím v člověka.

Věřím ve vnitřní světlo.

Věřím ve vítězství lidské vzájemnosti.

Věřím v prvenství Ducha.

Věřím v cenu mravních sil.

Věřím v probouzející se den.

Věřiti v *člověka*, jen tenkrát neznamená věřiti v *Boha*, jestliže Bůh není obsažen v srdci člověka, v jeho svědomí, vůli, rozumu, v jeho dobrém myšlení, jestliže není v jeho těle, o němž se praví,

že je chrámem božím. Jestliže všechny velké podněty, všechna mystická vnuknutí nepocházejí od něho, — ale pak byli by nevěřícími všichni ti, i Ježíš, kdož cítili v sobě přítomnost Nejvyššího, všichni ti, kdož zakusili neutuchající činnost nejvyššího života, který skrže ně a v nich pracuje, který je popohání, rozněcuje, rozpaluje, který je uvádí nadšené a mnohdy zmatené na cestičky pravdy, spravedlnosti, lásky a vesmírného života.

Jestliže věřím, *ve vnitřní světlo*, není to proto, že člověk, ať už ve skupině nebo osamocený, podle mnohých fyzikálních důkazů vydává záření. Ale proto, že za nevědomostí, zaslepeností, za stíny, kterými prokmitá jejich sobectví, nebo co probouzí jejich pudů a nenasytnost, za clonou, která vytváří jejich nesvědomitost a nesvornost nebo lež — tušíme skrytá, tajemná světla, jichž někteří výjimeční jedinci stali se hlasateli a která jsme ve chvílích meditací a modlitby, ve vteřinách vnitřního osvětlení, nechali naším nitrem proniknouti. Tím nejen potvrzujeme jejich skutečnost, ale jejich lesk a záření ukládá se v nás s takovou silou, že z hlubin našeho nitra tryská ona ovládající jistota: věřím ve vnitřní světlo. Když by v tomto ohnisku světla nebyl Bůh — kde by byl?

Jestliže věřím ve *vítězství lidské vzájemnosti*, v osvobozující vůli člověka, v cenu mravních sil, není to proto, že pohled na lidskou společnost tak, jak ji vytvořili lidé, by mne o tom skvěle přesvědčoval. Je to proto, že za všemi projevy zla a sobectví, které působí ve světě, tuším, vycituji, chápu žijící duši, která se jasně od všeho odlišuje, a která mne podněcuje k hlubokému a upřímnému porozumění a bratrské vzájemnosti. Tuším *tajemnou sílu*, která bez násilí, ale neustálým a přesným tlakem mne nutí, dívati se na věci a bytosti s hlediska méně osobního, budí ve mne lítost a výčitky, které se mi stávají utrpením a přinucují mne k těžkým závazkům — ale současně mne pohání k dobývání většího osvobození, dává mi nadšení, abych hledala vždy vyšší pravdu, sledovala harmonický život, abych uskutečňovala ideál, který se zdá neuskutečnitelný a dobývala vrcholů, které má slabá vůle a můj obmezený duch má za nedostižné. Kdyby Bůh nebyl v této žijící duši, v této vyšší vůli, v tvůrčí síle, v tajuplném nadšení vyšší lid-skosti, kde by mohl být?

Kdo by mohl popřít, že v tom není jasně charakterisována víra? A myslíte, když řeknete: věřím *v probouzející se den*, že ten, kdo cítí v sobě přítomnost Nejvyššího, nebude hlásat nutnost jeho vítězství?

Věřiti: což to není jako stavěti svůj dům na skále, kterou je žijící věčnost? Vždyť je to současně krásným cvičením optimismu.

Jak mnoho intelligence, citu a uvědomění je nutno nashromáždit, abychom došli ke svobodnému formulování slova věřím. Intelligence bere na sebe, aby osvobodila vědu od pouhého rozumování; srdce má za úkol, aby bilo ještě ve větší dálce, než tam, kde stojí věda na dnešním stupni. A vědomí — aby zapomnělo na osobní

vědomostí a to proto, aby v nečekaném nepředvídaném okamžiku neviditelná síla, kterou není možno analyzovat, vložila v nás, do naší inteligence, našeho srdce, našeho vědomí, myšlenku věřit a tak se stává víra stavem našeho bytí.

Věřiti: to znamená přejíti jako po myšleném mostě, postaveném přes řeku našeho života, který spojuje břeh našeho poznání s břehem neznáma.

Věřiti, to znamená přejíti k takovému stavu, kde věděné ustupuje znalosti, protože intuice, odhalující různé vztahy, o kterých se nám zdá, že nemohou býti vyvolány věděním, dává tušiti vyšší jednotu, která stojí nad naším rozumujícím rozumem.

Věřiti — to značí inspiraci. Je to dech, který proniká naším bytím, dříve než přichází vědomost. Jeden věří, druhý ověřuje.

Vědění nám dává tušiti konec. Ale nekonečnosti — té je třeba věřit. Vědění — to je konec ohraničený pro každého jeho schopností chápání. Kdežto znalost — to je nekonečnost, ohraničená pro každého jeho možností rozpětí. Jsou to jako dvě ručičky na symbolickém orloji, z nichž vědění ohraničuje délky, zatím co jejich nejzašší konce dělí čas ve vnímatelné úseky. A jakmile potom znalost donese až k nekonečnu nejzašší bod těchto ručiček, celé rozdělení času stane se samo sebou pouze úlomkem nekonečna, po nichž kdykoliv můžeme shlédnouti bod, odkud jsme vyšli. V tom okamžiku, mezi mechanismem tohoto orloje a mezi mechanismem naším, Duch odhaluje vztahy mezi značením času a toho, co je mimo čas — mezi koncem a nekonečností.

Tyto ručičky symbolického orloje jsou často, jako by i proti naší vůli, prodlouženy do velkých dálek v tak mnohých činech a myšlenkách nejen ve směru citovém, ale také rozumovém a dokonce i sociálním. Což nejsou v tom okamžiku všechny nadšené činy prodchnuty duchem, prodchnuty dechem nekonečna? — Miluj svého bližního jako sebe samého — je jistě zlomkem nadšení Ducha, aby připravil láskou naším smrtelným tělům tuchu nesmrtelnosti.

Slova: láska, krása, pravda, spravedlnost, jsou jen lidská slova; co je božské — to je nevyslovitelný vztah, o němž jedině duch má možnost, aby nám dal poznání. Právě credo je mlčení, neboť nad slovem člověka je mlčení Boha.

Vyloučíme-li *prvenství ducha*, všechno vědění lidské není než uskutečňování mechanismu pudů, zachycujících v času a prostoru nejhrubší ověření svého bytí, o němž duch skýtá úplnou znalost ve věčnosti, osvobozeného od času a prostoru. Mimo ducha a jeho prvenství, lidský fyziologický mechanismus zná jen hlad, žízeň, chlad nebo horko, které ho ženou k nutnosti kořistění.

Proto mám za to, že volná mysl nás unitářů je dosti osvobozena a naše volnost myšlení dosti promyšlena, aby věřila v prvenství ducha. A před tím prvenstvím chceme dosáhnouti toho stavu bytí, kde se poznává, že posledním a nejvyšším cílem — je spojení s duchem Nejvyššího.

PROPAGACE ÚSMĚVŮ A ZDVOŘILOSTI.

Dělá se propagace pro získání cestujících cizinců turistů. Při tom se také pamatuje na nutnou převýchovu nás domácích, aby se těm cizincům u nás déle líbilo a svou návštěvu aby opakovali. Líbí se nám, co v této souvislosti napsal do „Telegrafu“ cestovatel Emil Synek. A protože i my máme podobné věci v programu, učinili jsme z jeho článků některé zvláště zajímavé výňatky.

Turistický proud do Rakouska usnadnila pověstná „Gemütlichkeit“ obyvatelstva. Cizinec nemá být ošizen a je třeba ho zahrnout srdečností a vlídností se všech stran. Po této stránce nejedná se vždy s turisty vhodně. Snad je to trochu proti srsti, co píšeme, ale je to pravda a dlužno o tom už jednou otevřeně a upřímně pohovořit. Zdvořilost u nás velmi povážlivě poklesla. Dojem z návštěvy Československa nebývá vždy stejně radostným a laskavostí k hostům také nijak neoplýváme.

Snad to nějak souvisí i s tísnivým ovzduším, v němž od převratu u nás společensky žijeme. Nikde totiž na světě neumějí si lidé zbytečně ztrpčovat život tak, jako právě v naší republice.

Jsmo kulturnějším a vyspělejším národem než naši sousedé. Uznáváme též, že všem vrstvám nevede se u nás sociálně dobře a nemají být proč vešelé. V jádře však jde o problém docela jiný.

Sočíme jeden na druhého, závidíme si každou maličkost, neustále se mezi sebou štveme a proto ten trpký a těžký styk českého života.

Vidíme to všude. V úřadech, v obchodech, i v každém zaměstnání, i ve veřejném životě houfně se vyskytují lidé, kterým se začalo u nás říkat populárně „krysy“. Jsou to většinou duševní trpaslíci, kteří se udržují jen intrikami a ti rozleptávají celek a kazí sebe menší radost ze světa. Proto neumí se u nás žít vesele a s úsměvem. Pro každou maličkost vznikají rozepře, lidé se pomlouvají a tupí, nasazuje se u šéfů, donáší se, prostě otravujeme si všichni těch několik let, která jsou nám souzena. Při tom bychom mohli žít jako v ráji. Jsme národ pilný, spořivý a bystrý. Umíme pracovat v nejtěžších poměrech a vynikáme skromností. Jsme také trpěliví a sneseme velmi mnoho. Proč tedy nejsme vnitřně spokojeni?

Odvykli jsme žít šťastně a naše zahořklost projevuje se i v celkovém vystupování, v němž chybí srdečnost a bodrost.

Nežije se u nás při veškeré vzdělanosti a přičinlivosti dobře. Nálada, která vzniká z této rozmrzelosti, přenáší se pak i na naše jednání. Přestáváme být zdvořilí. Zkuste to a udělejte kdykoli v tramvaji místo nějaké dáme. Devadesát ze sta vám vůbec nepoděkuje. Způsob, jímž se odpovídá u nás na dotazy, je strohý i drsný. Nemusí-li, nikdo vám ochotně a rád v ničem nevyhoví. Na úřadech postupuje se sice korektně, ale příliš komisně. Nikdo se nepřizpůsobí okolnostem. Platí jen zásada: předpis je předpis a proti tomu není odvolání. Vždy projevuje se vloha za každou cenu se na druhého „vytáhnout“. Ochoty bývá pramálo.

Česká kuchyně se nesmírně zkazila. Jídelní lístek u nás je nudný a bez fantasmie. Nedostatek koupelen svědčí o nízkém standardu našeho pohodlí.

Všechny tyto nedostatky projevují se jen v maličkostech. Cizina však, bohužel, právě podle těchto dojmů tvoří svůj názor. Stále je v platnosti anekdota o Angličanu, který vystoupil v Calais, spatřil zrzavou Francouzku a až do smrti tvrdil, že všechny Francouzky jsou zrzavé.

Rakušané pořádají kursy pro jednání s cizinci a v Itálii se turista těší přímo posvátné účtě. I u nás by se měla začít propagovat zdvořilost a vypisovat cena jako odměna za to, kdo by dovedl žít s úsměvem.

Keep smiling! Péči třeba věnovati i naší kuchyni. Před válkou byla skvělá. Dnes, až na výjimky, je hrůzná.

Na jídelním lístku je věčně jen vepřová, zelí, knedlíky, zeleniny se vůbec nevyskytují. Dobře a vybraně jíst se pokládá za přepych či dokonce za hřích. S přípravou pokrmů dá si málokdo práci, natož aby něco zvláštního vymyslel. Dá-li si cizinec přece jen něco lepšího, stojí to jmění. Není slušný průměr. Buď se jí „z papíru“, či lidově za pár korun (nejlaciněji v Evropě), nebo dobře a to stojí hned velké peníze! Koupelen, vůbec dokladu standardu a pohodlí, který jinde je samozřejmý, je u nás poskrovnu!

Není v nás dost velkorysosti a proto se nemůžeme hnout s místa.

NASLOUCHEJME PŘÍRODĚ.

V okamžicích, kdy jsme se přibližovali přírodě víc než kdy jindy, je dvojnásob třeba zaposlouchati se do přírodních rytmtů, je třeba učit se jim rozumět. Jsou lidé, kteří chodí třeba celý život kolem řeky, bloudí lesními stezkami, šlapou po polích, ale nikdy se nad nimi nezamyslí. Díváme se na vše, tedy i na přírodu zorným úhlem prospěšnosti. Kolik ryb má řeka, kolik metrů dříví je v lese, kolik obilí letos se urodí atd. Je to také potřeba, ale my příliš často přicházíme „... k nejslavnější hostině v zaprášeném oděvu a v hrubé, nemyté dlaně bereme zlatý pohár přírody“, jak řekl spisovatel Vrba. Člověk dosud nerozumí „ohní barev — světlu dnů a znaven a otupělý hledí na rudé mraky na obzoru. Bez naděje čekají příchod spasitele, aby jim ukázal nové cesty. Ten nepřichází a přijde-li, nebudou mu rozumět, protože jim duše zšedivěla.“ Kolik z nás dovede z bohaté pokladnice čerpat květy radosti a vyššího poznání o smyslu života? Nic nám není platen květ, který jsme drsnou rukou utrhlí a dali na stůl do vasy, když nenajdeme si chvíli, abychom se ponořili do tónů jeho barev, když v hloubi své duše nepocítíme sounáležitost s ním.

Učme se rozumět přírodě. Nalaďme své struny na její melodii, když ruch strojů a lidí umkl, když les nás objal svými haluzemi, když pole se k nám přitulilo dozrávajícími klasy. Nejprve po-

chopíme, jak podoben je život přírody životu člověka. Má svoje dětské jaro, má chvíle snubních krás. Na podzim se vydávají plody života a v zimě se chystá ku spánku. Ale všechno umírání a usínání ve světě je jen meziaktí, kdy opona zakryje herce života, aby převlečení do nových tvarů, barev a světél opět na jaře se na scéně života objevili. Neboť co jiného je lidský hrob a sněhová pokrývka přírody než pouhá opona přeměny? — Jeden je jen věčný žití rád a ten platí mezi lidmi stejně jako mezi květy.

Leč i pouhý okamžik pohledu do přírody stačí, abychom tam užřeli vedle kamení i zlatá zrnka, vedle slámy duhu harmonických barev, vedle praskajících borovic šepot lesa. Když ty naše velké širé rodné lány se zase zavlní tíhou štědrosti, až klasy skloní své hlavičky sladkou plodností obtížené, zase se rozběhnem do vonných prostor, šumících hvozdů a na modravé stráně a hory. Hory, z nichž vidíme větší kus světa. Hory, na nichž ztrácíme tíhu malosti a cítíme se blíže samotnému Zákonodárci a Konstruktéru vesmíru. Možné, že z těchto výšin zříme svým duchovním zrakem daleké země, kde „jsou hory, jichž hlavy kryje věčný led a sníh“ (Vrba). Bude se nám zdát, jako by shlížely dolů, jak u nohou jim kvetou stromy a žijí lidé. A zdá se nám, jako by se hory do údolí snižovaly, aby „alespoň nepatrný zlomek té cizí krásy přistoupil k jejím holým stěnám, aby se jim přissál na prsa“, jak řekl básník. Hory se snižují k člověku a do údolí, aby do jejich půdy zajel svou radlicí, aby je kořen stromu objal a vzal z nich sílu ke zrození květu.

Až duše bude uštvaná a zmalátnělá, jděme do stínu lesa, jenž nás skryje ve své staleté náruči, omámí nás vůní pryskyřice a utiší bouře našich srdcí. Cítíme se tak bezpečni jako dítě v matčině náruči. Snad proto, že lidská ruka nedovede tuto část přírody tak pokořit. Byť i člověk les vysázal, za chvíli jej zase přeroste a člověk má pod jeho klenbou hluboký pocit pokory.

A což modravé letní nebe poseté miliony hvězd. I malé dítě v nadšeném obdivu dovede se radovat z jeho velikosti. Pravda, věda vzala člověku illusi, že je středem a cílem všeho dění. Jsme korunou tvorstva, ale jen na jednom nepatrném prášku vesmíru, jakých jsou miliony. Jsme pány moří, hor, pouští i hvozdů, ale při tom jsme sotva zrnkem písku v nekonečné poušti. Který z nás dovede pochopit tu malost a velikost člověka v přírodě zároveň? Lidská mysl při vši své nedokonalosti dovede proniknout daleko do hlubin nedozírných dálék a obejmouti svými křídly neznámé světy.

Zahledme se na pospolitý život broučků a ptaků. V nich se potkáme se zárodky citů a tužeb, které hřejí i lidské srdce. — Nebude to plané snění, nebude to hon bezcílých fantasií. Po čase ucítíme, jak se dovedeme na svůj život dívat s jiné stránky než dosud. Uvidíme jej pod zorným úhlem věčnosti. Naučíme se mít rádi a rozumět nejprostším květům v poli, porozumíme hučícím vlnám, budeme obohaceni pohledem na vycházející a zapadající

slunce. Lidé se nám stanou bližší se svými drobnými trampotami, naučíme se mít rádi všechny. A to všechno proto, že naše duše poroste. Brzo bude v naší tváři více úsměvů než slz a rozčilení.

Dívejme se do údolí, nebojme se nových myšlenek, které nám v tyto chvíle vítr zanese. To bude jen probouzející se pocit sounáležitosti s přírodou, s níž se naše duše zasnubuje. Vytušíme řády jejího i svého života, osvěžíme v jejích studánkách svá vypráhlá srdce, omyjeme šed' prachu všednosti a přiblížíme se ve svých duších až k tomu, který všechnu krásu světa dal, který řády světů tvoří. Posílení dechem věčnosti budeme se zaše vraceti do svých domovů, ku své práci a s větší chutí půjdeme přes hory a doliny, jež nám život v cestu postaví.

Nezavřeme okna svých srdcí, až k nám proniknou harmonie kosmu a dech matičky-Přírody.

J. Šíma.

JAZYKOVÁ ÚVAHA.

Je velkým společenským zlem, že lidé se sejdou a bez hlubšího důvodu povídají o svých bližních. Z toho vyplývá mnoho zlého, škodí se velmi duším. Řeči se roznášejí, cestou ještě zkomolí, a co z toho vyjde, je ničemná přehnanost. Pamatujme, že my nemáme schopnost proniknout srdce. Což nemáš již o čem hovořit, jen o počasí, nebo o buď skutečných nebo domnělých chybách svých bližních? To je tvůj mozek tak omezen, tvůj rozhled tak úzký? Nemůžeš hovořit o větších věcech, nemůžeš vyprávět o velikých skutcích Toho, který neublížil ani slovem? Nemáš vyšších zájmů? Nemůžeš se dostat výš? Nevidíš žádné krásy a ušlechtilosti? Máš oči jen pro chyby jiných a svých nevidíš?

Je také možno ublížit mlčením. Slyšíš něco zlého o bratru nebo o sestře. Víš, že to není pravda, ale mlčíš a nezastaneš se toho, komu se děje křivda. To je mlčení zbabělosti. Kdyby nebylo zbabělců, nebylo by pomlouvačů.

Snadno se pronese soud, hodí se blátem, slovem podezření. Vidíme to ovzduší pomluv i v žurnalistice. Záplava klepů, pomluv a divokých zpráv, které matou. Je-li pak takové ovzduší klepů ve sboru, je to horší než mor.

Nemáme práva tolik mluvit o jiných. Buďme na sebe pečliví. Starat se o to, abych sám chodil správně, je dost práce. Neublížuj nemístnými posudky. Nemluvme polopravd. Polopravda může být horší než otevřená lež. Mělo by nás děsit, dopouštět se nízkosti křivým svědectvím. Milujme pravdu ve všem. Těžko se napravují následky pomluv. Nesuďte, abyste nebyli souzeni.

Bude-li v našich srdcích opravdu vládnouti Mistr, bude-li láska řídit naše činy, nebudeme škodit bližním, nebudeme šířit otrávené ovzduší pomluv a podezírání. Láska bližnímu zle neučiní. Učme se hovořit o věcech užitečných a potřebných k vzájemnému potěšení a vzdělání.

„Naše vítězství.“

ŠEL SVĚTEM NEVDĚK.

*Šel světem nevděk, měl velký spěch,
měl mnoho práce a drzý dech.
Všel v chaty chudé, děl dětem hned,
čím máť je kojí, prý pouhý jed.
Dal druh za druhu své síly pel,
to prý jen něčím se chlubit chtěl.
Co láska sela od mnoha let,
to ztupil rázem zlý jeho ret.
Jen brát a hanět, co bratr dal,
až nic už nemá: „Das bratra vzal!“
Zní z šera svatyní o lásce zpěv,
já marně hledám zde vděku zjev.
A přece věřím, vše není klam;
že tlukou srdce, jim vděk je znám.*

N. Č. 1913.

Z PRAMENŮ PRVOKŘESŤANSKÝCH.

„... Myslíte, že předmět našeho uctívání tajíme, ježto nemáme chrámů a obrazů? Jaký obraz mám pro Boha vymyslet, když přece v základě vzato člověk sám je Boží obraz? Jaký chrám mám jemu zbudovati, když tento celý svět, dílo jeho rukou, jej pojmuti nestačí? A zatím co já jako člověk prostorněji bydlím, měl bych velikost jeho majestátnosti uzavřít do jediného místa? Zdaliž mu nemáme raději zřídit svatyni v naší duši? Zdaliž mu nemáme raději zasvětit stánek v našich prsou? Malá a velká zvířata měl bych Bohu obětovati? Vždyť je přece stvořil k mému užitku, takže bych mu mohl vrátit jen jeho vlastní dar! — Zajisté, Boha, jehož my ctíme, nemůžeme ukázati aniž sami viděti. Právě proto je nám Bohem, jelikož jej můžeme poznávati, avšak nikoli viděti. V jeho skutcích, ve všech hnutích světa spatřujeme vždy jeho moc přítomnou, ať v hromu, blesku či při jasném nebi.

Kdo popíše pouto lásky boží? Kdo vyličí vznešenost krásy její? Výše, k níž láska vede, je nevyslovitelná. Láska nás spojuje s Bohem, láska nezná rozdělení, láska nečiní různic, láska dělá vše ve svornosti. V lásce vedeni jsou všichni vyvolení boží k dokonalosti. Bez lásky se Bohu nic nelíbí.

Z listu křesťanské obce v Římě obci korintské, z r. 94.

Novinkou letošního sněmu čs. unitářů

bude společná večere členů o 19. hod. (po KČ 5.—). Na večeri je nutno se předem přihlásiti nejpozději do 10. května v ústředí čs. unitářů. Ti členové, kteří se večere nezúčastní, přijdou na sněm, který bude zahájen o 20. hod.

VZKŘÍŠENÍ.

Táhneme všichni svou denní brázdou a máme pocit: tak bylo a proto tak bude vždycky. Cítíme spoutání minulostí. Všichni jednotlivci každý s břemenem svého osudu (neboť každý máme svůj osud a svoji záhadu životní), stavy s pouty hospodářské tísně, národové se svou historií. Lidé trpí pod těžkým pomyslem zákonů hospodářských, národové pod pomyslem zákonů historických. Kolik lidí mezi námi jen nese potají své osobní hoře, ať je to choroba, či dluh, vášeň či hlad duševní s pocitem: není pomoci, kletba zákonů přírodních na mně lpí.

A přece — není to omyl, ta kletba zákonů přírodních? Příroda sama se stále obrozuje, každý rok má své vzkříšení, byliny, stromy, zvířata — proč jen člověk, také přece její dítě a smutný bratr bylin, stromů a zvířat, nemá svého vzkříšení?

Přestali jsme věřit na věčné obrozování světa i člověka. Vidíme sice, že příroda každoročně vstává k novému životu, a snad se nám i srovnání přírody s životem lidským líbí, snad kyneme zběžně hlavou a řekneme suché „Možná“, ale srdcem nevěříme a nedoufáme. Hlavně pro sebe ničeho nedoufáme.

Neboť jsme příliš uvěřili svému dennímu rozumu, který soudí o tom, co bude, z toho, co bylo. A přece: kde se berou v přírodě síly k probouzení? Klíčí v neviditelné dílně její pod spícím povrchem. Nic bychom o nich nezvěděli, kdybychom nebyli svědky probuzení. Je-li v člověku možnost obrody (a víme z minulosti, že je), prýští a sbírají se síly k němu také jen pod viditelným povrchem, kam náš zor nesahá. V dobách nudy, netečnosti, smutku a vyprahlosti, shromažďují se v hlubinách duše síly nového života, o nichž rozum ničeho neví a vědět nemůže, protože vidí jen to, co vzešlo na povrchu. Síly se sbírají a rozpínají, jako prameny pod korou zemskou. Dosáhnou-li takové moci, že prorazí kůru všedního života, kůru zvyků, ješitnosti, málícherných bázni a ohledů, nastane vzkříšení.

Fr. Balej.

OKAMŽIKY KRÁSNÉ.

Nelze žít v ustavičném vytržení mysli, s posvátnou úctou dotýkat se všech věcí a vidět glorioly kolem všech hlav. O to nejde. Ale jde o toto: Vděčně pocítit teplo a dobré světlo toho ranního paprsku slunečního, pozorně vyslechnouti dítě a odpovědět mu, oddaně posedět se ženou a dětmi nebo přáteli, vidět je, myslit chvíli na ně a něco pěkného jim říci; a pak v dílně, a všude, kam nás ve dne vede povolání, aspoň chvílemi se vybavit z úzkého obzoru denních kolejí a uvědomiti si, že moje práce, ať nad psacím stolem či za pultem či ve stoce, je částí společného břemene lidstva, společné sebezáchovné činnosti jeho, že nejsem sám, nýbrž — buď si zdání jakékoli — jsem nástrojem vyššího celku, a stejně moji druzi, s nimiž pracuji, ať jako kamarád, či vůdce, či ve-

dený — to vše věděti, neviděti v prostředku účelu a netonouti proto v malicherných zlostech. A konečně v zábavě — tu není předpisů, tu se objeví svobodně celý člověk: jinak veselý bude večer toho, kdo pochopil souvislost okamžiku s věčností, než člověka, jenž toho poznání nedošel. Jinak se bude perlit jeho víno, jinak budou vonět jeho růže, jiná slova půjdou ode rtů ke rtům a v jiné radosti bude splývat duše s duší. Neboť ví, že každý ten okamžik, i okamžik nejvšednější je kus života, hodný, aby byl dobře žit.

Nečekat na zítřek, na neděli, na náladu. Dnes, teď, v tomto okamžiku jde život kolem tebe, v tobě, stále stejně příznivý, stále stejně čekající. Chceš-li býti moudrý, buď moudrý teď ke svému dítěti, chceš-li býti šlechtitný, buď šlechtitný teď ke svému kamarádu, chceš-li býti silný, buď silen teď proti malicherné zlosti, jež tě hrozí přemoci.

F. B.

„Protestantismus musí býti ve Španělsku vymýcen!“ V Cordobě vydrancovali povstalci evangelickou misi a její školy, a spálili všechny knihy i celé zařízení. Evangelickému pastrovi bylo „doporučeno“, aby se vystěhoval do ciziny, jak oznamuje sevillský list „La Union“. — V Granadě uvrhli do vězení protestanta, jemuž falangisté uloupili všechnu majetek. Po pětidenní vazbě byl propuštěn do Sevilly, kde se mu s velkou námahou podařilo dostatí pas do ciziny. — V provincii Cadix byl zastřelen pastor ze San Fernando, kostel a evangelické školy byly zavřeny. Také pastor evangelického kostela byl zastřelen, rovněž jeho předchůdce a jeho žena. V Jerez de la Frontera byli zabiti dva evangeličtí učitelé, muž a žena. — Pastor ve Valladolidu byl odsouzen k 30 rokům do vězení. — Severoameričan, který vedl v Granadě náboženskou školu, vyprosil si audienci u guvernéra města a tázal se ho, smí-li pokračovati v hodinách výkladu písma. Guvernér mu odpověděl, že **zkrátka nebude ve Španělsku ani jednoho protestanta, ani žida, ani svobodného zednáře.**

Šp. k.

LITERATURA.

Jaroslav Šima: K sociologii umění. Knihkupectví a nakl. akademického domu v Praze. Ve velmi zhuštěné formě podává autor časovou a každému inteligentu velmi potřebnou informaci pod zorným úhlem sociologie. Zvláště kapitola »křesťanství a umění« poskytuje cenné náměty, které by neměly zůstatí bez povšimnutí se strany všech, kteří mají zájem na projevech náboženského života. Doporučujeme.

Novodobá mexická literatura je u nás zastoupena pozoruhodným románem Martina Luise Guzmána »Krvavý déšť«, který právě vyšel v Melantrichu. Zachycuje jednu z mexických revolucí a vypráví o lidech, kteří vedle sebe žijí jako číhající přátelé, až se pozvolna stávají pod vlivem složitých psychologických příčin a hazardních počtů nepřáteli na život a na smrt.

Sněm Náboženské společnosti československých unitářů bude se konati v pátek, 14. května t. r. o 19. hod. v siní Charlotty G. Masarykové, Praha I., Karlova 8.

Letní tábory YMCA. Obrodné hnutí mladých žen v Praze pořádá letní tábory v Přerově u Čelakovic, v Harrachově a Rokytnici v Krkonoších, u Nového Města v Orlických horách, u Val. Meziříčí na Moravě a v Lipt. Hrádku na Slovensku. Informace a přihlášky: YMCA, Praha II., Žitná ul. 8. Doporučujeme.

Knihstiskarna K. Mašín v Kladně, Poděbradova ul.